

JAEPIEAAMHTESE

Kråahpe

(Fokuse maanah nöörieh meatan årrodh-
funhterdimmie, giëhtjedimmie jïh

Visjovne: Ektesne dejtie åvtoes tsiehkide jaksedh

Jaepiesoejkesjisie:

- Laake maanagiërtl bijre
- Mieriesoejkesjidie maanagiërtide
- Maanagiërtent nænnoestimmieh jïh ekonomijeles mierieh
- Byjjenimmiejarngen visjovne
- FN:n maanakonvensjovne 1989

Jaepiesoejkesjen funksjovne:

- Eejhtegh: maanagiërtent darjomem vaaksjodh jïh aalkoetsiehkide guktie dijpedh jïh ektiedidh
- Barkijh: Barkoeverhtieh – goh tjaatsegh, maanagiërtent veeljemh jïh tjïelkestimmieh
- Eekije, politihkerh jïh jeatjebh: Bïevnesh maanagiërtent pedagogihkeles barkoen bijre.

**Jaepiesoejkesjem eejhtegetjåanghkosne
vuesiehtamme 2019**

**jïh Ektiedimmiedåehkie dam dâhkasjehteme jaepien
2019**

JAEPIESOEJKESJEN SISVEGE

1. Bielig. Jaepieaamhtese
Jaepiesoejkesje bigkesåvva
Jaepiesoejkesjen funksjovne
2. Bielig. Visjovne
Aamhtese
Ulmie
Barkoeverhtie
Jaepiegievlie
3. Bielig. Maanagiërtent aarvoevåarome
Maanagiërtent ulmie jïh sisvege
Mannah nöörieh meatan årrodh
Ektiedimmie hiejmen jïh maanagiërtent
gaskem
4. Bielig. Maanagiërtent faagh progresjovnine
Maanagiërtent pedagogihkeles
darjome
Ektiedimmie
Jåarhkh
Bïevnesereakta

**Kråahpe, realeaamhtesh, sosijaale- jïh
giëlemaahtoeht**

Mijjeh libie eejhtegi ektine latjkeme 2018-2019

jaepien aamhtese lea « Maanaj

Daan giïren eejhtegetjåanghkosne dle latjkimh

edtimh kråahpem jaepieaamhtesinie utnedh. Daate

aamhtese lea reale-aamhtesh, jïh dle sjehteles dam

utnedh. Mubpie aamhtesh maam tjåanghkosne

digkiedimh Leah daajh, baeniehealsoe, giëht bisedh,

domtelassh jïh fysihkeles kråahpe. Gosse dagkeres

jaepieaamhtesem utnedh jïh aktem gaahpode

jaepiesoejkesjem utnedh dle nöörebe nimhtie

nemhtie darjodh guktie sijhtebe jallh guktie maanah

vaajtelieh.

Mijjeh sijhtebe tjarki dejnie fysihkeles- jïh

psykososijaalebarkojne barkedh. Desnie gusnie mijjeh

sijhtebe hijven tjåanghkoesijjeh öörnedh, dovne

ålkone jïh gåetesne, mij lea mijjen maanadåehkiem

sjehtesjadteme. Mijjen ulmie fiere guhtese tråjjes jïh

jearsoes sijjiem öörnedh, aavoem demtieg jïh demtieg

maehtieg jïh jïjtjemem jaehkieh, evtiedieg jïh jearsoes

maana- geerve tsiehkene sjïdtedh.

Bïevnesetjaalege jïh maanagiërtesaernieh:

Maanagiërtent bïevnesetjaalege maanagiërtent

jaepiesoejkesjinie ektiedamme. Desnie jienebe

tjåådtje maanagiërtent bijre, visjovne bijre

organisasjovnen bijre, åssjaldahkh mijjen

pedagogihkeste, mieriesoejkesjinie bijre,

nænnoestimmiej bijre jïh jeatjah soejkesji bijre.

Fierhtent asken maanagiërtesaernieh gåetide sedtebe,

maam edtja deahpadidh jïh maam dorjeme.

BYJJENIMMIEJARNGEN VISJOVNE

Ektesne dejtie åvtoes tsiehkide jaksedh

- Ektesne edtjebe dejtie positjve deahpadimmide
jarngesne utnedh

AAMHTESE: Kråahpe

ULMIE: Eadtjohkes, jiermehks, tjehpies jñh empatijeles maanah

Funhterdimmie Maanide skreejredh funhterdidh seammalaaketje- jñh joekehtsi bñjre, aarkebiejjesne ektesne filosoferadidh.	Giehtjedimmie: Baajh maanide guhkebe boelhkem joekehth prosjektide giehtjedidh, dej funhterdimmiej- jñh giehtjedimmiej tjirrh.	Refleksjovne: Refleksjovnem vuekine nuhtjedh guktie darjoemidie aarkebiejjesne evtiedidh, lierehtimmiem öörnedh jñh ektesne evtiedidh.
---	--	--

Barkoenvuekie

Pedagogihkeles dokumentasjovne: Daate vihkeles dñrrege dennie pedagogihkeles barkojne. Daate dorje maehtebe dam pedagogihkeles barkoem giehtjedidh, reflekteeradidh jñh digkiedidh. Pedagogihkeles sjædta gosse barkijh jñh maanah ektesne dam digkiedieh jñh daan bñjre reflekteeradieh.

- Gaajhkesidie maanide vuejnieh jñh dej daarpoeh, håksoe- jñh stååkedimmiedaarpoe vaarjelieh.
- Gaajhkesch dovnesch nöörieh meatan årrodh soejkesjidh, darjodh jñh vierhtiedidh.
- Haestemh maanide vedtedh mah dej dååjrehts, iedtjeh jñh maahtoeh sjiehtesjadteme.
- Maanaj iedtjeh leah jarngesne gosse edtjeh dajomes aarkebiejjesne veeljedh

Daah dokumentasjovnh maam stealladamme, dle maehtebe daejtie gyhtjelasside *mij, guktie, mannasinie jñh gie* ektesne vuejnedh- mij lea maanagierten didaktihke

VIHKELES BIEJJIEH:

15.-16.08 Soejkesjimmiebiejje –
maanagierte
steegkeldahkesne
Eejhtegetjåanghkoeh

Våhkoeh 39 jñh 40

Eejhtegesoptsestimmieh
Aarh barkoeh – observasjovnh

15.11 Soejkesjimmiebiejje –
maanagierte
steegkeldahkesne

Gærhkosne minnedh

13.12 Lucia

16.12 Jñjjevaarjoeiehkede

19.12 Jåvleorrejimmie

03.01 Soejkesjimmiebiejje –
maanagierte
steegkeldahkesne

06.02 Saemien åålmegebiejje

24.02 Faasta

04.03 Karnevaale

01.04 Påaskesvarkeldahke

Våhkoeh 18 jñh 19

Eejhtegesoptsestimmieh
Eejhtegetjåanghkoeh

22.05 Soejkesjimmiebiejje –
steegkeldahkesne

18.06 Giesie eejehtimmie

19.06 Soejkesjimmiebiejje –
steegkeldahkesne

Maanagierten jaepiegivlie

Maanagierten aarvoevaarome

(Maanagiertelaake §1 Ulmie jñh §2 Sisvege)

Maana jñh noerh –	Maanabaelien jñjtsh- aarvoem jãåhkesjidh jñh geehtestidh. Maanabaeliem vaarjelidh guktie trãjjadieh, voelph utnieh jñh stãåkedieh.
Demokratije –	Demokratijem skreejredh jñh ektiedidh guktie gaajhkesch dovnesch nuepiem åadtjoeh jñjtsh åssjaldahki mietie soptsestidh, govlesovvedh jñh meatan årrodh. Baajh maanide demokratijem damtedh jñh nõorieh meatan årrodh dam maanagiertesisvegem evtiedidh.
Gellievoete jñh vuavkasjimmie	Vuavkasjimmie skreejredh. Almetjevãaroen vuavkasjimmie skreejredh. Dam dorje gosse gãhtsajetedh, vierhtiedidh jñh gellievoetem skreejrehtidh. Gellie vuekieh ussjedidh, dãemiedidh jñh veasodh. Sinsitneste veasodh jñh maanaj orredaajroem skreejredh, jñh plierh/ seammalaaketje jñh joekehtsh rãvnasjidh.
Seammavierhtege jñh seammavyõrtegsvoete	Seammavierhtegem, seammavyõrtegsvoetem skreejredh jñh gieriesvoetem mubpide skreejredh. Nãennes evtiedimmie- Leeredh jñjtjemem, sinsitniem jñh eatnemem geehtedh. Aarvoem, åtnoeh jñh lierehtimmie skreejredh guktie nãennekãbpoe seabradahkem åadtjodh. Eatnemedããjrehts åadtjodh jñh eatnemen gellievoetigujmie åahpenidh, jñh damtedh eatnaminie sjiehtesjieh.
Jielieminie haalvenidh jñh healsoe	Viehkietidh guktie maanah trãjjadieh, lustem utnieh, buektiehtieh jñh jñjtsh- aarvoem demtieh jñh irhkemem heerredh. Ektiedimmie, vyõhkesimmie jñh voelph jarngesne. Aarkebijjie gusnie fysihke darjomh jarngesne jñh maanaj svihtjemem evtiedidh. Vãaromem vedtedh guktie nuhteligs beapmoem veeljieh.

Maanagierten ulmie jñh sisvege

<p>Maanaj h�ksoedaarpoeh vaarjelidh H�ksoe daerpies maanide guktie jearsoesvoetem, tr�jradimmiem damtedh jñh evtiedimmese empatijeste jñh gieriesvoetem mubpide.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maanaj h�ksoedaarpoeh vaarjelidh - Buerie relasjovnh �ornedh - Lohkeht�ejjah maanide vuejnieh 	<p>Maanaj st��kedimmiedaarpoeh vaarjelidh St��kedimmie edtja jarngesne �rrodh, jñh dam j��hkesjidh.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Buerie t��anghkoesijjeh �ornedh - Sijjeh gusnie evtiedimmie jñh lierehtimmie jarngesne - Aavoem jñh lustesaajmoem d��jrehtidh 	<p>Lierehtimmiem evtiedidh</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maanagierte edtja maanide duvtedh gosse sijhtieh j�jtsch maam akt pry�vedh jallh tjetskehke tjelmie gujmie maam vuartasjidh. Maanagierte edtja maanide eevtjedh meatan dennie demokratiesne �rrodh - Aarvoles d��jrehts - Maanaj darjomi duvtedh - Maanaj perspektijvh jñh darjoemidie vueptiestidh jñh j��hkesjidh
<p>Lierehtimmiem evtiedidh</p> <p>Maanah edtjeh skreejrije byjresem damtedh guktie sijhtieh st��kedidh, giehtjedidh, lieredh jñh buektiehidh.</p> <ul style="list-style-type: none"> - maanide dirregh vedtedh guktie buerie ektiedimmiem �adtjoeh - lierehtimmide sjiehtesjadtedh guktie tr�jradimmiem jñh evtiedimmiem evtiedieh - maanajgujmie dej refleksjovnh duvtedh tsiehkine, aamhtesinie jñh goerklasses- jñh aarvoem evtiedidh - n�ennoes jñh joekehth d��jrehts jñh d��jrehtimmieh, haestemh �adtjodh 	<p>Vienetj jñh ektievoetem evtiedidh Sosijaale maahtoe lea akte d��jrehts guktie maehete ektesne �rrodh, maam buektiehidh jñh magkerh �tnoeh utnebe. Daah tsiehkieh sosijaale ektiebarkoen tjirrh �adtjebe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maanide duvtedh laavenjostedh jñh vuartasjidh guktie gaajhkesch dovnesch voelpetjh gaevnieh, d��jredh voelph utnedh jñh lieredh guktie voelpide vaarjelidh. - Maanide duvtedh jeatjebi perspektijvem vaeltedh, aamhtesem joekehth laakan vuartasjidh, j�jtsch jñh mubpiej �ssjalommesch, domtelassh jñh d��jrehts reflekeradidh 	<p>Gaskesadtemem jñh gielem evtiedidh Maanah edtjeh duvtesovvedh gaskesadtedh, viehkiehtidh, goltelidh, guarkedh jñh aarvoem evtiedidh.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maanaj joekehth gaskesadtemevuekieh jñh giehl vierhtiedidh - Maanaj gaskesadtemem vaestiedidh jñh dej gieleevtiedimmiem duvtedh - Maanide positijve jñh joekehts laakan d��jrehts vedtedh guktie maehetieh gielem nuhtjedh <p>Maanagierrth saemien maanaj gujmie Saemien maanah edtjeh nuepiem utnedh gielem jñh kultuvrem vaarjelidh jñh evtiedidh. -D�hte saemien kultuvre edtja maanagiertesne �rrodh, gusnie maanah edtjeh �adtjodh gielem govledh</p>

Maanah n orieh soejkesjimmesne meatan  rrodh

<p>Maanagierte edtja maanaj reaktide vaarjelidh guktie n�orieh meatan soptsestimmesne �rrodh, jñh maanide skreejredh n�orieh dej v�ajnoem jñh maanagierten giehtelimmien b�jre jiehtedh.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eadtjohkelaakan meatan dennie soejkesjimmesne jñh vierhtiedimmesne �rrodh. - Skreejredh jiehtedh, jñh seamma aejkien mubpide guarkedh magkerh daarpoeh jñh vaajtelh utnieh. - �adtjoeh meatan soejkesjemisnie �rrodh magkerh d��jrehtimmieh, daarpoeh jñh man b�eries Leah.
--

Gaskesadteme h ejmen jñh maanagierten gaskem

<p>Maanagierte edtja eejhtegi gujmie barkedh, guktie maanaj h�ksoe jñh st��kedimmiedaarpoeh vaarjelidh, jñh lierehtimmiem skreejredh mij lea maadv�arome evtiedimmese.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sjiehtesjadtedh guktie tr�jradieh. - Jearsoes-voetem evtiedidh - Maanine jñh altese vuekiegujmie �ahpenidh. <p>Eejhtegidie goltelidh magkerh vuartoeh jñh vaajtelh dah utnieh.</p>

Maanagierten faage-aamhtesh progresjovnine

Daah âenehks sievh guvvesne dejtje darjoemidie vuesehte jîh muvtht seammalaaketje sisveginie jîjnjh seamma aamhtesinie. Joekehth darjomh fiere guhte maanese sjiehtesjadteme jîh dâehkien iedtjh, jîh rââresjimmie lohkehtæjja jîh maanan gaskem.

Gaskesadteme, gïele jîh teekste	Kråehpe, svihtjeme, beapmoe jîh healsoe	Kâanste, kultuvre jîh kreativiteete	Eatneme, byjrese jîh teknologije	Lâhkoe, tîjje jîh hammoe	Etihke, religijovne jîh filosofije	Voenge jîh seabradahke
Soptsestimie joekehth tsiehkine	Kråahpine âahpenidh Daajide nuhtjedh	Fantasije jîh gearjoe skaepiedidh	Âlkone ârrodh	Gïehtjedidh jîh stââkedidh joekehth hammoej gujmie jîh spïeledh	Aavoe, luste gaavnesjidh	Voengem gïehtjedidh
Vaajese	Fysihke darjome Beapmoe	Musihke, laavlome, Daanhtsome jîh draama	Fonhterdidh maam dej joekehth jaepieboelhkine darjome	Matematihkebaakoeh leeredh:	Âahpenidh, jîh lieredh guktie sinsitnine jîh eatnaminie	Jearsoesvoete jîh aavoe aarkebiejjesne
Goltelimmie	Muerjeh	Stââkeme	Tjööngkedh	-raerhkedh stâaroem , klaerieh, hammoeh jîh viertiestimmie	Maadthvâarome normh jîh aarvoeh	Saemien vuekie
Tjâanghkoeh Guvviegærjah lohkedh Gærjagâetesne minnedh Laavlodh	Gïeth bisedh Geesjele vaarjoeh Lïegkedimmie	Jâvle jîh pâaskedarjomh Bigkedh jîh vytnesjidh	Kameram jîh iPad:m nuhtjedh		Goltelidh – rontestalledh	Seamma-laakan faaleldahkh dovne niejtide jîh baarnetjidie
Lohkedh Baakoeh lieredh Gïeledarjomh Tjoejene, baakoeraajroe jîh rytme Spïele Baakoeh jîh taallh	Fysihkeles darjomh voengesne dej joekehth jaepieboelhkine Moerine jîh stââkemeabperaatesne klæjvodh Svihtjemetjïehtjelisnie/voejemegâetesne Tjoejkedh jîh gïerestidh	Vuesiehtimmiem stealladidh Rïjhen konseerth Karnevaale Gearjoe jîh garmeres-voete Jïjtsh kultuvrijste Râllastââkeme	Fealadimmieh Joekehth dajvide Saarve-vijreme Digitaale vierhtieh nuhtjedh	Goerh stealladidh -nommerh, lâhkoeh, taallh, baakoeh, otnjege, sijjie, funksjovne, tîjje, leavloe	Aejlies biejjieh/vuekie Gyrhkesjidh Rontestalledh baersiedimmien, jjelemen jîh jaememen bijre	Lokaale vuekie Maahtoe mijjen voenen bijre Giedtie Trafihke

Maanagierte pedagogihkeles giehtelimmie

Soejkesjimmie:

Maanide sierngedh guktie tråjjadieh jih dej oktegmise evtiedimmiem jallh evtiedimmie dâehkesne. Dam vâaroeminie utnedh guktie ussjedidh jih guktie bâetije biejjide darjodh. Daate soejkesjimmie edtja fiereguhtem jih dâehkiem evtiedidh..

Vierhtiedimmie jih dokumentasjovne:

Mannasinie: Bihkedidh, joekehtedh jih dam pedagogihkeles barkoem toelhkedh. geehtedh guktie gaajhkesh dovnesch hijven faaleldahke âadtjoeh mieriesoekjesjen, maanagierte laaken, tjielten soekjesjen jih maanagierten jaepiesoekjesjen mietie. Voerkelimmie maanijste jih geerve almetjistie maanagiertesne.

Mij: Fiere guhte maanan jih dâehkien daarpoeh jih evtiedimmie. Guktie maanaj gaskem, maana jih geerve almetji gaskem.

Ulmie, sisvege jih darjomh jaepiesoekjesjimmesne.

Guktie/ Aarkebiejjie soptsesh, dokumentasjovne jih refleksjovne maanaj jih geerve almetji gaskem orre aamhtesinie
Gie: jih darjoemisnie. Maanaj jijtsh peermh, guvvieh jih tjaalegh.

Fierhten biejjien eejtegigujmie soptsestibie, guvviedokumentasjovne. Fierhten asken evaluateerdh jih dokumentasjovne aamhtesistie jih darjomh maanagierte saernien tjirrh mij eejtegidie seedtesâvva. Sierngiedimmie jih giehtjedimmie gieleste, sosijaale/ emosjonelle maahtoem, stââkedimmie, tråjjadimmie, aarkebiejjiedarjomh jih motorihke sierngiedimmiegoeri tjirrh "alle med" jih "Tras". Dah sierngiedimmiegoerh vâaroeminie nuhtebe gosse eejtegi gujmie soptsestibie jih IT- Kvellosne. Sierngiedimmie IT- Kvellon tjirrh, maanijste mah rekasovveme jaepide 2015 jih 2017. Daate healsoesâjhteristie, maanavaarjelimmeste jih PPT- darjoemistie dorjesâvva. Eejhtegetjâanghkoeh göökth jaepesne. Jih muvth aejkien stoerre tjâanghkoem eejtegistie utnebe. Eejhtegesoptsestimmie vaenemes göökth jaepesne, fiereguhte maanijste. Jaepiebievnese ruffien asken, byjjenimmiegoevtesisnie, jaepiereektehtse eejtegidie, byjjenimmiejarngeese jih tjielten âejvieladtjeraaran.

Ektiedimmiebarkoe:

Eejhtegh: Eejhtegi gujmie soptsestidh, eejtegetjâanghkoeh, joekehth tjâanghkoeh jih fierhten biejjien sinsitnine soptsestidh. Viehkieinstansh: Jis daerpies jih eejtegh luhpiehtamme.

IT-Kvello: Ektiedimmiebarkoe dohh diekie– sierngiedimmie maanijste mah rekasovveme 2015 jih 2017 (2 jih 4 jaepien bâeries maanide)

Vuartesjh aaj maanagierten bievnese tjaalegem giejnje ektesne barkebe.

Sirteme:

Hiejme- maanagierte: Aastesne âadtjoeh maanagiertesne sjiehtesjadtedh, guktie jearsoes sjidtieh.

Sirrievuemie– Laadthbiekere: Aastesne âadtjoeh sijjeste mâbpan sirtedh- muvth biejjieh âadtjoeh debpene minnedh.

Maanagierte-skuvle: Muvth biejjieh skuvlesne minnieh guktie debpene sjiehtesjadtedh. Mubpiej gujmie jih âlkone sjaljojne âahpenidh. Byjjenimmiejarngeese joekehth deahpadimmie guktie edtjeh sinsitnine âahpenidh. Jis joe rââresjamme gie edtja klaasselohkehtæjjine sjidtedh dle dihte aaj eejtegetjâanghkosne meatan gjiren.

Maanavaarjelimmie bieljelidh: Mijjeh tjoerebe maanavaarjelimmie bieljelidh jis daerpies. Daate \$22 mietie.

**EKTESNE DEJTIE JOEKEHTH
DEAHPADIMMIDE JAKSEDH**

